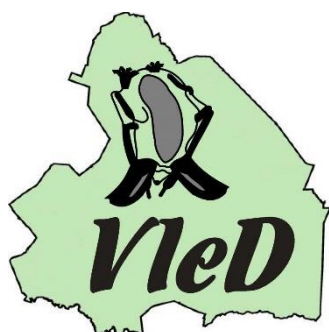

Vleermuiswintertellingen Drenthe

2024

Samengesteld door:
Kathelijn De Maeijer
Henk van Netten

Introductie

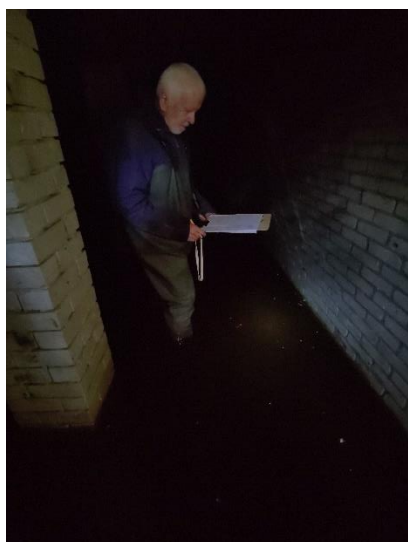
Sinds de winter van 1986/1987 onderzoeken leden van de Vleermuiswerkgroep Drenthe enkele tientallen loodsen, bunkers, kelders en speciaal gebouwde vleermuisverblijven in allerlei soorten en maten op de aanwezigheid van overwinterende vleermuizen. Ook in de eerste weken van 2024 zijn alle Drentse objecten met een bezoek vereerd. Met -net als in voorgaande jaren- weer een groter aantal getelde vleermuizen. In dit verslag vindt u een overzicht van de tellingen van deze winter. Was 40 jaar tellingen in Drenthe in 2023 aanleiding om wat nader in te gaan op de aantalsontwikkeling van enkele soorten, in dit verslag met de tellingen van 2024, beperken wij ons tot enkele kanttekeningen per object met eventuele adviezen ten aanzien van het beheer.

Werkwijze

Tussen half januari en half februari 2024 is elk verblijf één keer bezocht.

Hierbij zocht een beperkt aantal vrijwilligers zorgvuldig elk hoekje en gaatje van een verblijf af met behulp van een sterke LED-zaklamp. In sommige verblijven konden moeilijk bereikbare kiertjes alleen worden bekeken met behulp van inspectie-spiegeltjes en/of een rolsteiger. Elke ontdekte vleermuis is vervolgens op naam gebracht en op een plattegrond aangegeven. Om verstoring zo veel mogelijk te beperken, worden de telgroepen klein gehouden.

Het is de Drentse telleiders (Pauline Arends, Erwin Hooge, Kathelijn De Maeijer, Henk van Netten, Jan Nicolai en Evert-Jan Slot) met enige moeite (foto's) gelukt om bijna alle Drentse verblijven deze winter te bezoeken.

Foto 1 Martensplek: hoog water

Foto 2 Waterkelder Dikninge: mangat

Foto 3 Munitiebunker: vanaf de steiger

Resultaat

De tabel op bladzij 3 geeft een overzicht van de door de Vleermuiswerkgroep bezochte winterverblijven in de provincie Drenthe. Daarna volgen enkele opmerkingen per verblijf.

Resultaten vleermuiswintertellingen Drenthe 2023/2024

Object	Gewone Grootoor-vleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	Baard-vleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)	Water-vleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	Franjestaart (<i>Myotis nattereri</i>)	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Vleermuis spec.	Totaal 2023/2024	Totaal 2022/2023	Totaal 2021/2022
Noord- en Midden-Drenthe									
Molenend (vh Vlindertuin, De Groeve)	1	0	0	0	0	0	1	1	0
De Braak landgoed NM, Paterswolde	1	0	0	9	0	0	10	9	5
De Haar, Laaghalerveen	4	0	0	0	0	0	4	3	-
Verkeerspark, Assen	1	2	0	0	0	0	3	1	1
Zeijerwiek, Zeijen	2	0	0	0	0	0	2	2	3
Aardappelkelder, kamp Westerbork	10	36	20	24	0	3	93	90	76
SS-schuilbunker, kamp Westerbork	2	1	0	0	0	4	7	0	3
Granaatbunker, Westerbork	1	17	1	0	0	2	21	14	9
Bunker, Peest	2	12	0	7	0	0	21	17	7
Bunker Vosbergen, Eelde	0	3	0	6	0	0	9	12	-
Appelkelder Gouverneurstuin, Assen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mobilisatiecomplex, Oude Molen*	13	0	0	0	0	0	13	3	7
Haarveld, Roden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mariëncamp, Rolde	3	2	0	2	0	0	7	7	8
Anloo Handgranaatbunker	4	4	0	0	0	0	8	9	9
Anloo Kaartenbunker	1	0	0	0	0	0	1	2	0
Bunnerzandweg, vliegveld Eelde	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Veenweg, vliegveld Eelde	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hilleg Meer, Eext	1	0	0	0	0	0	1	1	0
Hunzedal, Borger	0	0	0	0	0	0	0	-	3
Noord- en Midden-Drenthe opgeteld	46	77	21	48	0	9	201	171	131
	grootoor	baard	water	franjestaart	dwerg	spec			
Zuid-Drenthe									
Kelder Martensplek, Nieuw-Balinge	2	4	14	75	0	1	96	109	78
Tissing, Ruinen	0	1	0	6	0	0	7	7	5
Mulder, Geeuwenbrug	3	23	9	26	0	0	61	44	9
Dickninge Refterkelder, De Wijk	0	30	16	59	0	🦇	106	90	97
Dickninge Waterkelder, De Wijk	0	2	0	6	0	1	9	9	14
Vleermuis kelder, Schoonhoven	2	7	0	131	0	0	140	106	99
fam Haar, Spier	5	0	0	0	0	0	5	12	13
Vorrelvenen, Geeuwenbrug									-
Vleermuis kelder, Diever	-	-	-	-	-	-		-	0
Munitiebunker, Nieuw-Balinge	5	0	0	1	138	0	144	143	106
Geluidswal A28, Spier	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Golfbaan Martensplek, Nieuw-Balinge	2	0	0	3	0	0	5	5	-
Trasselt, Hoogeveen	0	0	0	21	0	3	24	11	4
Heinegoor, Coevorden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klinkenvlier, Coevorden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aardappelkelder, Westerse Bos	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Weijerswold, Coevorden	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Sluis kelder koppelsluis, Klazienaveen	5	0	0	0	0	0	5	0	0
Vogelkijkhut, Diependal	9	43	1	6	0	2	61	34	34
Zuid-Drenthe opgeteld	34	110	40	334	138	7+🦇	664	570	459
	grootoor	baard	water	franjestaart	dwerg	spec			
Totaal Drenthe 2023/2024	80	187	61	382	139	16+🦇	865		
Totaal Drenthe 2022/2023	66	165	48	310	142	9+🦇		741	
Totaal Drenthe 2021/2022	56	141	73	209	108	3			590

* Alle bezochte gebouwen van het mobilisatiecomplex zijn hier bij elkaar gevoegd.
Verderop in dit verslag staan de gegevens per gebouw

🦇 Bechsteins vleermuis (*Myotis Bechsteinii*). Te uitzonderlijk voor een eigen kolom. Net als in 2023: 1 🦇 in Dickninge.

Net als vorig jaar is het aantal waargenomen vleermuizen sterk gestegen: 2022: **590**, 2023: **741** en 2024: **865**! Dit terwijl het aantal en de inrichting van de verblijven niet of nauwelijks is veranderd. De stijging betreft zowel het noordelijke deel van de provincie als het zuidelijke deel en wordt grotendeels veroorzaakt door het steeds verder toenemende aantal franjestaarten in deze jaren: **209 > 310 > 382** (zie grafiek op volgende bladzij). Maar ook met de baardvleermuis gaat het (na de enorme afname van het aantal in de aardappelkelder) gaat het crescendo: **141 > 165 > 187**.

Foto 4 Franjestaart in Martensplek

Kanttekeningen bij enkele verblijven

Noord- en Midden-Drenthe

Molenend, Zuidlaarderveen (voorheen: Vlindertuin, De Groeve)

In 2023 was de vondst van een gewone grootoorvleermuis verrassend: voor het eerst een bewoner na 20 jaar. Ook in 2024 was deze soort weer aanwezig (zie foto 5). Het dier hing aan het plafond op bijna dezelfde plek als in 2023. Opvallend was de grote hoeveelheid segrijnslakken bij de deur in het verblijf (foto 6).

Foto 5 Gewone grootoorvleermuis Molenend

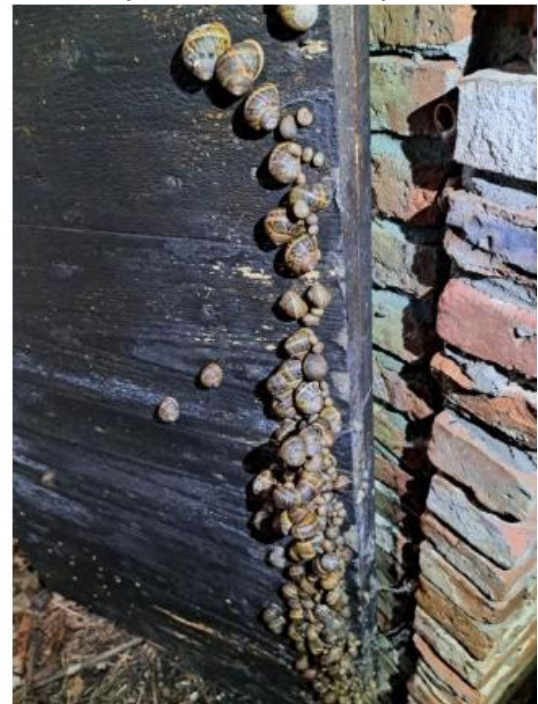

Foto 6 Segrijnslakken

De Braak, Paterswolde

Net als vorig jaar zijn de franjestaarten ruim vertegenwoordigd in dit verblijf. Ook dit jaar zaten de meesten weggekropen in een stapel stenen midden in het verblijf. Zoals al jaren staat er een laag water. De braam was goed weggesnoeid om de ruimere aanvliegeroute te behouden voor de vleermuizen. Het kostte dit jaar aanzienlijk meer moeite om de deur van het verblijf open te krijgen.

Aanbeveling:

Jaarlijks een check op braam en vervolgens deels wegsnoeien voor de aanvliegeroute.

De Haar, Laaghalerveen

Dit jaar waren er 4 gewone grootoren te vinden. Verder 8 bruine kikkers, ca. 200 Alpenwatersalamanders (aanzienlijk meer dan vorig jaar weer!), 3 tijgerslakken, 1 grote aardslak, 9 huisjesslakken, 2 huisspinnen en tientallen pissebedden.

Verkeerspark, Assen

Iets meer vleermuizen dan vorig jaar: 1 gewone grootoorvleermuis en 2 baardvleermuizen. Verder 3 alpenwatersalamanders, 3 tijgerslakken, 6 huisjesslakken, 4 huisspinnen en tientallen pissebedden.

Zeijerwiek, Zeijen

Evenals vorig jaar 2 gewone grootoren en zoals gebruikelijk ook weer veel alpenwatersalamanders en kleine watersalamanders. Deze zijn niet geteld, want met veel stapels hout en stenen zijn de wegkruipmogelijkheden te groot. Onder 1 plankje lagen bijvoorbeeld al meer dan 50 alpenwatersalamanders. We laten ze hier liever met rust.

Aardappelkelder, kamp Westerbork

Er mag misschien gesproken worden van een stabilisatie, hoewel precair. Vorig jaar was er een stijging van 76 naar 90. Dit jaar zijn er 93 vleermuizen geteld.

Het aantal baardvleermuizen lijkt binnen deze aantallen te stabiliseren (van 2022-2024: 31-35-36). Ook het aantal franjestaarten is weer relatief hoog: 24.

Er stond een behoorlijke laag water door heel het verblijf; gewone laarzen volstonden niet.

SS-schuilbunker, kamp Westerbork

De deur ontbreekt nog steeds. Dit jaar zaten er toch vleermuizen, wel 7 stuks (vorig jaar geen).

Aanbeveling:

Als deze bunker geschikt moet blijven als winterverblijf voor vleermuizen, zal nu echt de deur moeten worden teruggeplaatst (mèt invliegopening).

Granaatbunker, Westerbork

Mooie stijging in het aantal: van vorig jaar 14 naar dit jaar 21 vleermuizen. Vooral baardvleermuis.

Bunker, Peest

Na een fikse daling in eerdere jaren (2019: 21, 2020: 14, 2022: 7) konden we er vorig jaar 17 tellen en dit jaar zelfs 21. Eigenaresse (mevr. Pelinck) heeft vorige zomer een nieuw slot geplaatst. Dit was helaas weer vakkundig gesloopt. Er waren duidelijke sporen van gebruik in de bunker. Hopelijk zijn dit dan vooral zomerse taferelen. Er werd 1 dode franjestaart gevonden in de achterste ruimte, in het water (foto 7).

Foto 7 Dode franjestaart in Peest

Bunker Vosbergen, Eelde

Helaas zijn de aantallen nog steeds aan de lage kant.

Vorig jaar werden er 12 vleermuizen geteld; dit jaar 9.

De deur van het verblijf stond open en was ook deels stuk. Inmiddels zijn er nieuwe bewoners in het nabijgelegen huis ingetrokken. Zij zijn dus ook de nieuwe eigenaren van dit verblijf.

Aanbeveling:

Om de bunker geschikt te houden als winterverblijf is het goed om de deur deze zomer te herstellen en weer afsluitbaar te maken. Dit kan in overleg met de nieuwe eigenaren worden opgepakt.

Kelder Gouverneurstuin, Assen

Een aardige worsteling gehad met het slot. Uiteindelijk toch open gekregen; maar helaas geen vleermuizen. Alpenwatersalamanders zaten onder enkele takken en dakpannen.

Aanbeveling:

Nieuw slot plaatsen (eigenaar gemeente Assen heeft daar mogelijk al actie op ondernomen)

Haarveld, Roden

Er is nog geen actie gezet op verbeteringen voor dit verblijf. Het is daarom niet geteld.

Hilig Meer, Eext

Dit jaar is er weer een gewone grootoorvleermuis aangetroffen. We hadden de luxe om dit jaar met een golfkarretje die kant op te kunnen ('vleermuizensafari'). Er waren weer aardig wat dagpauwogen (25); iets minder dan de andere jaren. Het verblijf is nog steeds wat aan de droge, warme kant.

Aanbeveling:

Dit verblijf zou echt een stuk vochtiger moeten zijn om goed als winterverblijfplaats te kunnen dienen. Het zou goed zijn als hier maatregelen voor worden getroffen.

*Foto 9 Vleermuizensafari bij Hilig Meer
(foto: Jochem Duijts)*

Hunzedal, Borger

Helaas was het slot nog niet vervangen en de schade aan de deur (van vorig jaar) niet hersteld (foto 10). Het ligt nog altijd veel afval en de geïmproviseerde dam -gemaakt van afval door plaatselijke jeugd- blijkt niet afdoende verwijderd, waardoor het eiland nog steeds moeiteloos is te bereiken. Het slot kregen we niet open. Daarom is besloten dit ter plekke door te frezen en na de telling een nieuw slot te plaatsen.

Eenmaal binnen bleken er geen vleermuizen aanwezig. Wel is een aantal bruine kikkers waargenomen. Verder is er tijdens de telling nog een wandschaaltje geplaatst (type Ans-2, foto 11).

Aanbeveling: Wederom overleg met de gemeente over dam, deur en vandalisme.

Foto 10 Geforceerde deur

Foto 11 Geplaatst wandschaaltje

Zuid-Drenthe

Vleermuiskelder, Schoonhoven

Het aantal franjestaartvleermuizen in deze tunnel blijft maar stijgen. Waren we vorig jaar enthousiast dat de score boven de honderd kwam, nu zijn er 140 geteld. Waarvan 131 franjestaarten.

Verblijf fam. Haar, Spier

Normaliter goed voor 12 of 13 grootoren, telden we er nu maar 5. Waarvan 4 in een vleermuiskast in de ingangstunnel. Grootoren lijken meer te reageren op de omstandigheden buiten en aangezien ook in andere verblijven in "Zuid" minder grootoren werden aangetroffen, lijkt dit geringe aantal niet zo verontrustend.

Munitiebunker, Nieuw-Balinge.

Een deel van de spleten die in de dwarsmuren waren geslepen, lopen helemaal door. In dat soort tochtgaten treffen wij eigenlijk nooit vleermuizen aan. Daarom zijn in de zomer van 2023 vrijwel al deze doorlopende spleten aan de kant van de uitgang met cement afgesloten. Nog zonder effect op het aantal vleermuizen, want dat bleef constant.

Foto 12 Munitiebunker Nieuw-Balinge: tellen vanaf de rolsteiger en mét een spiegeltje

Kelder Martensplek, Nieuw-Balinge

Vorig jaar voor het eerst meer dan honderd, dit keer iets minder, maar 96 is nog altijd erg veel voor zo'n klein verblijf. Zoals gebruikelijk zit het grootste deel van de franjestaarten in de holle plafonddelen van de eerste paar meter. Het tellen via een spiegeltje blijft een lastig karwei en het is niet uit te sluiten dat er achter zo'n cluster franjestaarten nog meer verscholen zitten. Dit jaar meer watervleermuizen dan anders. Er stond veel water, gewone laarzen waren niet voldoende: het waadpak moest aan (foto 1).

Golfbaan Martensplek, Nieuw-Balinge

Hoewel er nog altijd niets is verbeterd aan dit rare, lage keldertje en de 'deur' zelfs helemaal verdwenen bleek, telde Huub er nu vijf vleermuizen, waarvan zelfs 3 franjestaarten.

Aanbeveling:

Nog maar weer een poging doen om de mensen van de golfbaan in actie te krijgen?

Vleermuisverblijf Tissing, Ruinen

Tot voor kort telden we hier uitsluitend enkele grootoren. Inmiddels 6 franjestaarten en 1 baardvleermuis.

Foto 13 De deur van Verblijf Tissing

Geluidswal A28, Spier

Het lijkt zo'n geschikte tunnel, maar de vleermuizen hebben hem nog altijd niet gevonden.

Vleermuiskelder, Diever

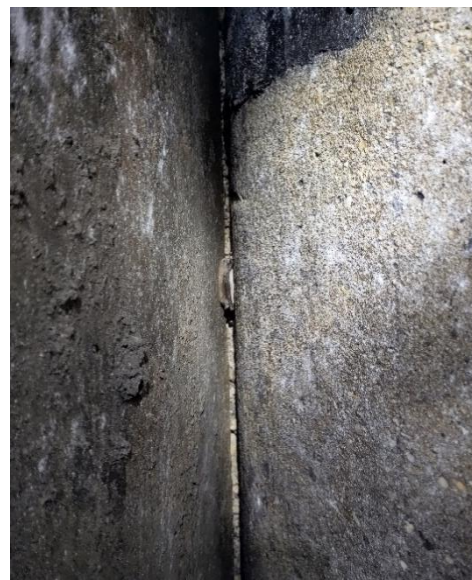
Na de natte frustratie van vorige jaren hebben we dit verblijf (vanwege tijdgebrek) dit keer overgeslagen.

Verblijf Mulder, Geeuwenbrug

Al jaren verrast dit verblijf ons. Nat rommelig, tochtig, weinig vleermuizen; hooguit wat grootoren. Met een enkele keer een uitschieter: in 2017: 24, in 2020: 20. Maar vorig jaar opeens 44 vleermuizen en dit jaar zelfs 61! Net als vorig jaar: grotendeels baardvleermuizen en franjestaarten.

Foto 14 Mulder: Wadend speuren

Foto 15 Baardvleermuis klem tussen de rioolbuizen

Trasselt, Hoogeveen

Het verblijf is jarenlang grondig afgesloten geweest voor vandalisme. Ondanks een enkele mislukte poging blijft het nu inbraakvrij. Franjestaarten zijn er blij mee, want na 4, 4 en 10 telden we er dit jaar 21 (en nog 3 die zo verstopt zaten dat we er een 'indet' van moesten maken).

Dickninge Refterkelder en Waterkelder, De Wijk

Tot onze vreugde hing "meneer Bechstein" er weer. Amper 30 cm van de plek waar hij vorig jaar hing.

Ook de verdere telling was succesvol: na een aantal jaren van rond de 90 telden we nu 106 vleermuizen. Het blijft van belang om het los zittende stucwerk met ruist te laten en geen voegen te vullen, want dat zijn bij uitstek de plekken waar de vleermuizen gebruik van maken. In één kier (tussen buitenmuur en tussenmuur) waren 20 franjestaarten weggekropen!).

Het aantal in de waterkelder was even bescheiden als vorig jaar: 9 stuks.

Aanbeveling:

Het luik van de waterkelder repareren (rotte plank vervangen)

Foto 16 Refterkelder met Bechstein

Vogelkijkhut, Diependal

Geen sporen van verstoring. Ook hier een enorme toename van het aantal vleermuizen: na twee jaar 34 nu 61! Evenals de vorige jaren zijn het vooral baardvleermuizen (43 stuks), maar nu ook 6 franjestaarten.

Heinegoor, Coevorden

Het verblijf heeft een goede vochtigheid en temperatuur, maar de vleermuizen denken daar anders over of ze hebben het verblijf nog niet ontdekt.

De mieren in het mierenest aan het eind van de gang zijn nog steeds actief. Door de hoge waterstand wel veel minder mieren zichtbaar.

Dit jaar voor het eerst geen vlinders. Normaal ieder jaar meerdere Dagpauwogen.

Klinkenvlier, Coevorden

Helaas dit jaar geen vleermuizen. Wel weer de gebruikelijke Kleine Watersalamanders (41), een pad en 2 bruine kikkers. Temperatuur en vochtpercentage zijn goed. We laten het zoals het is.

Weyerswold

De vlag kan uit. Voor het eerst vinden we een vleermuis in dit speciaal gebouwde verblijf.

Een gewone grootoorvleermuis!

De aanpassingen van de laatste jaren, o.a. een aarden wal beplant met bomen en heesters, hebben dus succes gehad. De eigenaar, een particulier, is zeer verheugd met dit succes.

Aardappelkelder Westersebos, Schoonebeek

De geconstateerde tekortkomingen van vorige jaren zijn nog niet opgelost. Er zit te veel 'trek' in het verblijf. Het aantal segrijnslakken is veel lager dan vorige jaren.

Actie:

Komende zomer de achteringang sluiten. Jan Nicolaï neemt hierover contact op met de eigenaar.

Koppelsluis, Klazienaveen

Voor het eerst worden er vleermuizen gevonden! Maar liefst 5 gewone grootoorvleermuizen in het voorste en middelste deel van dit grote verblijf. Ook zaten er nog 6 roesjes.

Nog steeds is het idee dat er meer wegkruipplaatsen gecreëerd moeten worden. Bijvoorbeeld door platen tegen wanden te lijmen met daarachter kleine ruimte.

Actie: Met Klaas van den Berg overlegd om hier deze zomer werk van te maken.

Tot slot

Alle tellers, beheerders en eigenaren hartelijk dank voor jullie inzet en medewerking.

Foto 17 Mulder: Baardvleermuis op vochtig en roestig hoekijzer